

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 10 czerwca 2026 r.

Pozycja 70

WYROK

z dnia 21 maja 2026 r.

Sygn. akt K 4/24

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski
Jarosław Wyrembak
Andrzej Zielonacki,

protokolant: Agnieszka Krawczyk,

po rozpoznaniu, z udziałem wnioskodawcy, na rozprawie w dniu 21 maja 2026 r., wniosku Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o zbadanie zgodności:

- 1) ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 124) z art. 4, art. 104 ust. 1 w związku z art. 106 oraz art. 96 ust. 1 Konstytucji,
- 2) art. 3 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, „w jakim dotyczy jej art. 2 z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą odpowiedniej *vacatio legis*”,
- 3) art. 432 ust. 5a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.) dodanego przez art. 2 ustawy powołanej w punkcie 1, w zakresie, „w jakim umożliwia powołanie kolejnego «pierwszego» rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora”, z art. 70 ust. 5 Konstytucji,

o r z e k a:

Ustawa z dnia 16 stycznia 2024 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 124) jest niezgodna z art. 7 w związku z art. 4 ust. 2, w związku z art. 104 ust. 1, w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

I

1. We wniosku z 22 lutego 2024 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Prezydent lub Wnioskodawca) wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności:

1) ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 124; dalej: ustawa nowelizująca) z art. 4, art. 104 ust. 1 w związku z art. 106 oraz art. 96 ust. 1 Konstytucji,

2) art. 3 ustawy nowelizującej w zakresie, „w jakim dotyczy jej art. 2 z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą odpowiedniej *vacatio legis*”,

3) art. 432 ust. 5a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.; dalej: p.s.w.n.) dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej, w zakresie „w jakim umożliwia powołanie kolejnego «pierwszego» rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora”, z art. 70 ust. 5 Konstytucji.

Wnioskodawca w pierwszej części swojego wniosku przedstawił przebieg procesu legislacyjnego ustawy nowelizującej oraz treść zawartych w niej przepisów. W następnych trzech częściach wniosku Prezydent kolejno wskazywał na mające budzić wątpliwości aspekty przedmiotu kontroli w kontekście wskazanych wzorców kontroli.

W drugiej części wniosku Prezydent odniósł się do zarzutu postawionego w pierwszym punkcie *petitum*. Wnioskodawca powziął wątpliwości co do tego, czy ustawa nowelizująca została przyjęta przez Sejm w trybie właściwym dla uchwalania ustaw. W ocenie Wnioskodawcy, niezgodność procesu legislacyjnego ze wskazanymi wzorcami kontroli ma być konsekwencją wyłączenia z prac nad ustawą nowelizującą posłów Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika, wobec których Marszałek Sejmu stwierdził wygaśnięcie mandatu poselskiego.

Wnioskodawca w sposób chronologiczny przybliżył wydarzenia prowadzące, w jego ocenie, do wystąpienia problemu zgodności z przepisami Konstytucji procesu legislacyjnego ustawy nowelizującej. We wniosku omówiono nieprawomocne skazanie Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika na kary pozbawienia wolności oraz zakazu zajmowania określonych stanowisk, a także akty łaski Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 16 listopada 2015 r. Wymieniono uchwałę Sądu Najwyższego z 31 maja 2017 r. (sygn. akt I KZP 4/17), wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2023 r. (sygn. akt II KK 96/23) oraz orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (wyroki z: 17 lipca 2018 r., sygn. K 9/17 i 26 czerwca 2019 r., sygn. K 8/17, postanowienie z 2 czerwca 2023 r., sygn. Kpt 1/17). Wskazano, że wyborach do Sejmu X kadencji, 15 października 2023 r., Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik zostali wybrani na posłów na Sejm. Omówiono następnie wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 grudnia 2023 r., w wyniku którego zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że w przypadku Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika skazano ich na karę 2 lat pozbawienia wolności, a wymiar orzeczonego środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonych w wyroku sta-

nowisk zmniejszono do lat 5. We wniosku odniesiono się do stwierdzenia przez Marszałka Sejmu wygaśnięcia mandatów poselskich Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, a także postanowień Sądu Najwyższego wydanych w następstwie złożenia odwołania przez Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika od postanowień Marszałka Sejmu (postanowienia SN z: 4 stycznia 2024 r., I NSW 1268/23, LEX nr 3649906, 5 stycznia 2024 r., I NSW 1267/23, LEX nr 3649912, 10.01.2024 r., II PUO 2/24, OSNP 2024, nr 5, poz. 55.).

Następnie w tej części wniosku Prezydent dokonał wykładni wzorców konstytucyjnych oraz przedstawił uzasadnienie zarzutów naruszenia poszczególnych przepisów Konstytucji.

Wnioskodawca wskazał, że niezgodność zakwestionowanego aktu normatywnego ze wzorcami kontroli (art. 4, art. 104 ust. 1 w związku z art. 106 Konstytucji) wynika przede wszystkim z okoliczności pozbawienia przez Marszałka Sejmu posłów Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika możliwości wykonywania przysługującego im mandatu poselskiego w toku prac legislacyjnych nad kontrolowaną ustawą, a tym samym uniemożliwienie im zarówno reprezentowania Narodu, jak i sprawowania władzy w jego imieniu. W konsekwencji Wnioskodawca, za naruszającą Konstytucję we wskazanym zakresie, uznał także ustawę nowelizującą, mającą w jego ocenie pochodzić od organu niespełniającego konstytucyjnych wymogów przedstawicielstwa i sprawowania mandatu. W tych okolicznościach Prezydent uznał skład Sejmu za niepełny i tym samym niezgodny z art. 96 ust. 1 Konstytucji. W efekcie za niezgodną z art. 96 ust. 1 Konstytucji uznał także w całości ustawę pochodzącą od takiego organu.

W części trzeciej wniosku Prezydent odniósł się do zarzutu postawionego w drugim punkcie *petitum*. Wnioskodawca podkreślił, że projektodawca ustawy nowelizującej nie wskazał żadnych argumentów przemawiających za rezygnacją w odniesieniu do art. 2 tej ustawy z odpowiedniej *vacatio legis*, co rodzi wątpliwość, czy ustawa nowelizująca w zakresie jej terminu wejścia w życie odpowiada standardom wyznaczonym przez art. 2 Konstytucji.

Prezydent scharakteryzował wzorzec konstytucyjny, powołał się przy tym na orzecznictwo Trybunału oraz doktrynę nauki prawa. Przedstawił uzasadnienie zarzutu naruszenia wywodzonej z art. 2 Konstytucji zasady odpowiedniej *vacatio legis*.

Zdaniem Prezydenta, wejście w życie art. 432 ust. 5a p.s.w.n., dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustawy, nie zostało uzasadnione. W ocenie Wnioskodawcy, na żadnym etapie procesu legislacyjnego nie uargumentowano potrzeby wejścia w życie art. 2 z dniem następującym po dniu ogłoszenia ustawy nowelizującej (tj. w terminie krótszym niż 14 dni od dnia ogłoszenia). Jak podkreślił Prezydent, brak argumentacji w tym zakresie nie pozwala na dokonanie prawidłowej oceny, jaki ważny interes państwa wymagał natychmiastowego wejścia w życie art. 2 ustawy nowelizującej, a zasady demokratycznego państwa prawnego nie sprzeciwiały się takiemu rozwiązaniu.

W części czwartej wniosku Prezydent odniósł się do zarzutu postawionego w trzecim punkcie *petitum*. Wnioskodawca uznał, że kompetencja do powołania kolejnego „pierwszego” rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku, gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora, godzi w art. 70 ust. 5 Konstytucji.

We wniosku scharakteryzowano art. 70 ust. 5 Konstytucji, który zapewnia autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie oraz uzasadniono zarzut jego naruszenia.

Wnioskodawca uznał, że autonomia uczelni wyższej stanowi „tarczę obronną” w stosunku do państwa, ma tworzyć odpowiedni dystans i barierę przed wpływem państwa na działalność akademicką, którego ingerencja może prowadzić do wypaczenia wolności nauki i sztuki, jej podporządkowania bieżącym potrzebom politycznym. Jak podkreślił we wniosku Prezydent, regulacja opisana w art. 432 ust. 5a p.s.w.n., umożliwiająca powołanie przez ministra kolejnego „pierwszego” rektora, w miejsce pierwszego rektora wcześniej przez niego

odwołanego, również wówczas, kiedy istnieją organy uczelni i gremia władne dokonać wyboru rektora, arbitralnie ingeruje w jeden z podstawowych elementów wywodzonych z określonej w art. 70 ust. 5 Konstytucji zasady autonomii szkół wyższych w jej wymiarze instytucjonalnym, jakim jest swoboda kształtowania struktury organizacyjnej uczelni, w tym wybór jej organów.

2. W piśmie procesowym z 9 kwietnia 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował o przystąpieniu do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i wniósł o uznanie art. 432 ust. 5a p.s.w.n. dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej, w zakresie, w jakim umożliwia powołanie kolejnego pierwszego rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego w przypadku, gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora, za niezgodny z art. 70 ust. 5 Konstytucji.

W piśmie z 31 grudnia 2024 r. Rzecznik Praw Obywatelskich uzasadnił swoje stanowisko. Uznał on, że pozostawienie przy ministrze kompetencji do powołania kolejnego rektora w sytuacji, gdy pierwszy rektor został odwołany w związku z naruszeniem przepisów prawa, a jednocześnie z uwagi na etap organizacji uczelni brak jest faktycznych możliwości dokonania wyboru kolejnego rektora, jest uzasadnione. W przeciwnym razie doszłoby do paraliżu uczelni i niemożności dalszej organizacji i rozwoju. Jednakże w sytuacji, gdy w uczelni istnieją struktury pozwalające na przeprowadzenie wyborów, to – ze względu na autonomię uczelni – właśnie one winny go dokonać.

W piśmie z 6 maja 2026 r. RPO „wycofał” zgłoszenie udziału w postępowaniu wraz ze stanowiskiem.

3. Do dnia wydania wyroku Marszałek Sejmu reprezentujący Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oraz Prokurator Generalny nie przedstawili stanowisk.

II

Na rozprawie stawił się umocowany przedstawiciel Wnioskodawcy, który podtrzymał stanowisko zajęte we wniosku inicjującym postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Trybunał uznał sprawę za dostatecznie wyjaśnioną do wydania orzeczenia i zamknął rozprawę.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwagi wprowadzające.

Merytoryczną ocenę przedstawionych we wniosku zarzutów niekonstytucyjności kontrolowanej ustawy musiała poprzedzić analiza dopuszczalności wydania wyroku w niniejszej sprawie. Według utrwalonego orzecznictwa, Trybunał Konstytucyjny – w każdym stadium postępowania, aż do wydania orzeczenia kończącego postępowanie – zobowiązany jest kontrolować, czy w sprawie nie zaistniała przeszkoda procesowa implikująca konieczność umorzenia postępowania (por.: wyrok TK z 18 kwietnia 2018 r. sygn. K 52/16, OTK ZU A/2018, poz. 28, postanowienie TK z 3 grudnia 2020 r., sygn. K 2/20, OTK ZU A/2021, poz. 8).

W niniejszej sprawie z wnioskiem o dokonanie kontroli zgodności z Konstytucją zaskwestionowanych przepisów wystąpił Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Wnioskodawca, Prezydent), którego legitymacja – w świetle art. 191 ust. 1 pkt 1 Konstytucji – nie budzi wątpliwości.

Jak wskazano w części historycznej uzasadnienia, istota zarzutu w zakresie ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 124; dalej: ustawa nowelizująca) we wniosku Prezydenta sprowadza się do zakwestionowania konstytucyjności procesu legislacyjnego, który doprowadził do uchwalenia kontrolowanej ustawy. Niezgodność procesu legislacyjnego z ustawą zasadniczą ma zdaniem Wnioskodawcy wynikać z niemającej podstaw prawnych odmowy dopuszczenia do udziału w pracach legislacyjnych nad kontrolowaną ustawą posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika.

Mając powyższe na względzie, Trybunał uznał, że dokonanie oceny konstytucyjności zakwestionowanego aktu normatywnego musi poprzedzać zreferowanie nie tylko samego przebiegu procesu legislacyjnego, który zakończył się uchwaleniem kontrolowanej ustawy, lecz także wydarzeń poprzedzających ten proces, które doprowadziły do uniemożliwienia udziału w pracach nad kontrolowaną ustawą posłom Mariuszowi Kamińskiemu oraz Maciejowi Wąsikowi. W tym zakresie Trybunał uznał za zasadne odniesienie się kolejno do następujących zagadnień problemowych: przebiegu postępowania karnego przeprowadzonego wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika; orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dotyczących prezydenckiego prawa łaski; działań Marszałka Sejmu podjętych wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, poprzedzających prace legislacyjne nad kontrolowaną ustawą.

2. Postępowanie karne przeprowadzone wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika.

2.1. Wyrokiem z 30 marca 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II K 784/10, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie skazał nieprawomocnie posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika na kary bezwzględnego pozbawienia wolności oraz orzekł dodatkowo wobec nich środki karne w postaci zakazu zajmowania określonych stanowisk. Wyrok ten został zaskarżony apelacjami stron postępowania, w tym apelacjami obrońców posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika.

2.2. Postanowieniem z 16 listopada 2015 r. (nr PU.117.45.2015) Prezydent, działając na podstawie art. 139 Konstytucji, zastosował wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawo łaski w zakresie powołanego w akapicie poprzedzającym nieprawomocnego wyroku skazującego. Zastosowanie prawa łaski polegało na przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć oraz umorzeniu postępowania karnego. Akt łaski miał tym samym charakter abolicji indywidualnej.

2.3. Wyrokiem z 30 marca 2016 r., wydanym w sprawie o sygn. akt X Ka 57/16, Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji od wskazanego powyżej wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie, wobec zastosowanego przez Prezydenta prawa łaski, uchylił zaskarżony wyrok sądu *a quo* i na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2026 r. poz. 49) umorzył postępowanie karne prowadzone wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika.

2.4. Kasację od powołanego wyżej wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie wywiedli pełnomocnicy oskarżycieli posiłkowych. Kasacja została zarejestrowana w Sądzie Najwyższym pod sygn. akt II KK 313/16.

W toku postępowania kasacyjnego, postanowieniem z 7 lutego 2017 r., Sąd Najwyższy przedstawił do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Sądu Najwyższego zagadnienie

prawne budzące poważne wątpliwości co do wykładni prawa, wyrażone w następujących pytaniach: 1) „[c]zy przewidziany w zdaniu pierwszym art. 139 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zakres normowania zwrotu «prawo łaski» obejmuje również normę kompetencyjną do stosowania abolicji indywidualnej?»; 2) „[w] przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie pierwsze – jakie skutki wywołuje przekroczenie powyższego zakresu normowania dla dalszego toku postępowania karnego?”.

Udzielając odpowiedzi na postawione powyżej pytanie prawne, 31 maja 2017 r. Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów podjął uchwałę (sygn. akt I KZP 4/17), w której przyjął, że: 1) „[p]rawo łaski, jako uprawnienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej określone w art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, może być realizowane wyłącznie wobec osób, których winę stwierdzono prawomocnym wyrokiem sądu (osób skazanych). Tylko przy takim ujęciu zakresu tego prawa nie dochodzi do naruszenia zasad wyrażonych w treści art. 10 w zw. z art. 7, art. 42 ust. 3, art. 45 ust. 1, art. 175 ust. 1 i art. 177 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”; 2) „[z]astosowanie prawa łaski przed datą prawomocności wyroku nie wywołuje skutków procesowych”.

2.5. Wobec wydania powołanej w akapicie poprzedzającym uchwały Sądu Najwyższego, 8 czerwca 2017 r. Marszałek Sejmu wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego między Prezydentem a Sądem Najwyższym, w którym domagał się rozstrzygnięcia tego, jaki charakter ma kompetencja, o której mowa w art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji, w szczególności, czy jest to uprawnienie Prezydenta, które wykonuje on osobiście i bez ingerencji innych podmiotów oraz czy w realizacji tego uprawnienia biorą udział inne podmioty, a jeśli tak, to czy jednym z nich jest Sąd Najwyższy oraz czy Sąd Najwyższy może dokonywać wiążącej interpretacji przepisów Konstytucji w związku z wykonywaniem przez Prezydenta prerogatywy, o której mowa w art. 139 Konstytucji i decydować o tym, czy została ona skutecznie zastosowana.

Wniosek Marszałka Sejmu został zarejestrowany w Trybunale Konstytucyjnym pod sygn. Kpt 1/17 (rozstrzygnięcie wydane przez Trybunał Konstytucyjny w rzeczonyj sprawie zostanie omówione w dalszej części uzasadnienia).

W związku ze wszczęciem przez Trybunał Konstytucyjny postępowania w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego, postanowieniem z 1 sierpnia 2017 r., wydanym w sprawie o sygn. akt II K 313/16, Sąd Najwyższy stwierdził zawieszenie postępowania kasacyjnego, prowadzonego w sprawie posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Zgodnie bowiem z art. 86 ust. 1 u.o.t.p.TK, wszczęcie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego powoduje zawieszenie postępowań przed organami, które prowadzą spór kompetencyjny. Skutek zawieszenia postępowania następuje zatem w tym wypadku *ex lege*.

2.6. 28 lutego 2023 r. Sąd Najwyższy, mimo trwającego sporu kompetencyjnego i obowiązywania z mocy prawa zawieszenia postępowania, postanowił podjąć zawieszone postępowanie kasacyjne, prowadzone w sprawie posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Już w tym miejscu Trybunał stwierdza, że działanie to stanowiło rażące naruszenie prawa (dyspozycji art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), a tym samym pozostawało w oczywistej sprzeczności z konstytucyjną zasadą legalizmu, statutowaną w art. 7 Konstytucji.

2.7. Sąd Najwyższy 6 czerwca 2023 r. rozpoznał merytorycznie kasacje wniesione m.in. w stosunku do posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika przez pełnomocników oskarżycieli posiłkowych od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 marca 2016 r.

Wyrokiem z tego samego dnia, wydanym w sprawie o sygn. akt II KK 96/23, Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Trybunał już w tym miejscu wskazuje, że przywołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego – w świetle: postanowienia Prezydenta z 16 listopada 2015 r. o zastosowaniu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawa łaski oraz orzeczeń Trybunału dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski (zreferowanych w dalszej części uzasadnienia) – został wydany z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozostawał w oczywistej sprzeczności z wywodzoną z art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu.

2.8. Wyrokiem z 20 grudnia 2023 r., wydanym w sprawie o sygn. akt X Ka 613/23 (dalej: wyrok Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2023 r.), Sąd Okręgowy w Warszawie, po przeprowadzonym ponownie postępowaniu odwoławczym, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 30 marca 2015 r. w zakresie odnoszącym się do posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika w ten sposób, że skazał ich na karę 2 lat bezwzględnego pozbawienia wolności, a wymiar orzeczonego środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonych w wyroku stanowisk zmniejszył do 5 lat.

Analogicznie do przedstawionej w punkcie poprzedzającym oceny wyroku Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2023 r., Trybunał w tym miejscu wskazuje, że wyrok Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2023 r. – w świetle: postanowienia Prezydenta z 16 listopada 2015 r. o zastosowaniu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawa łaski oraz orzeczeń Trybunału dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski (zreferowanych w dalszej części uzasadnienia) – został wydany z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozostawał w oczywistej sprzeczności z wywodzoną z art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu.

2.9. W związku z wyrokiem Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2023 r., 9 stycznia 2024 r. doszło do zatrzymania posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Posłowie przebywali w izolacji penitencjarnej do 23 stycznia 2024 r.

3. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prezydenckiego prawa łaski.

3.1. Mając na względzie przedmiot postępowania w niniejszej sprawie, Trybunał uznał za zasadne przywołanie w tym miejscu trzech orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski, które są relewantne dla oceny zasadności zarzutów podniesionych przez Wnioskodawcę we wniosku inicjującym postępowanie w niniejszej sprawie.

3.2. W wyroku z 17 lipca 2018 r. (sygn. K 9/17, OTK ZU A/2018, poz. 48) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

„1) art. 17 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1904, ze zm.),

2) art. 5 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2018 r. poz. 475, ze zm.),

3) art. 15 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652, ze zm.)

– w zakresie, w jakim nie czynią aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia – odpowiednio – postępowania karnego, postępowania w sprawach o wykroczenia albo postępowania karnego wykonawczego, są niezgodne z art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji”.

Powyższy wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z 2018 r., pod pozycją 1387.

3.3. W wyroku z 26 czerwca 2019 r. (sygn. K 8/17, OTK ZU A/2019, poz. 34) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że:

„1) art. 523 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1987, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza możliwość wniesienia kasacji na niekorzyść oskarżonego w razie umorzenia postępowania z powodu zastosowania aktu łaski przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,

2) art. 521 § 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dopuszcza możliwość wniesienia kasacji na niekorzyść oskarżonego od każdego prawomocnego orzeczenia sądu w sytuacji, gdy w kasacji zakwestionowano prawidłowość zastosowania aktu łaski przez Prezydenta Rzeczypospolitej,

3) art. 529 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dopuszcza wniesienie i rozpoznanie kasacji na niekorzyść oskarżonego w sytuacji, gdy w kasacji zakwestionowano prawidłowość zastosowania aktu łaski przez Prezydenta Rzeczypospolitej,

– są niezgodne z art. 139 zdanie pierwsze w związku z art. 10 Konstytucji”.

Powyższy wyrok został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z 2019 r., pod pozycją 1255.

3.4. Postanowieniem z 2 czerwca 2023 r. (sygn. Kpt 1/17, OTK ZU A/2023, poz. 103) Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął spór kompetencyjny pomiędzy Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Sądem Najwyższym, uznawszy, że:

„1) na podstawie art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, prawo łaski jest wyłączną i niepodlegającą kontroli kompetencją Prezydenta RP wywołującą ostateczne skutki prawne,

2) Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do sprawowania kontroli ze skutkiem prawnym wykonywania kompetencji Prezydenta RP, o której mowa w punkcie 1”.

Powyższe postanowienie zostało ogłoszone w Monitorze Polskim z 2023 r., pod pozycją 549.

3.5. Trybunał Konstytucyjny orzekający w obecnym składzie podziela poglądy prawne wyrażone w przytoczonych powyżej orzeczeniach Trybunału. Jednocześnie Trybunał w tym miejscu przypomina, że zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Powyższe oznacza, że wszystkie organy władzy publicznej mają obowiązek przestrzegania i stosowania tych orzeczeń. Do organów należy zaliczyć między innymi sądy powszechne, Sąd Najwyższy, jak również Marszałka Sejmu. Nierespektowanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego przez osoby będące piastunami władzy publicznej stanowi działalność sprzeczną z prawem, która może skutkować odpowiedzialnością prawną, w tym także karną tych osób. Niezależnie od powyższego brak przestrzegania i stosowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego stanowi każdorazowo naruszenie Konstytucji – w szczególności jej art. 7 oraz art. 190.

4. Działania Marszałka Sejmu podjęte wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, poprzedzające prace legislacyjne nad kontrolowaną ustawą.

4.1. W wyborach do Sejmu X kadencji, przeprowadzonych 15 października 2023 r., Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik uzyskali mandaty poselskie. 26 października 2023 r. Państwowa Komisja Wyborcza wręczyła wskazanym posłom zaświadczenia o wyborze. 13 listopada 2023 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Sejmu X kadencji, podczas którego posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik złożyli ślubowanie poselskie.

4.2. Wydanie przez Sąd Okręgowy wyroku z 20 grudnia 2023 r. doprowadziło do zainicjowania przez Marszałka Sejmu procedury stwierdzenia wygaśnięcia mandatów posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika.

W związku z powyższym, 21 grudnia 2023 r. Prezydent poinformował na piśmie Marszałka Sejmu, że 16 listopada 2015 r. zastosował na podstawie art. 139 Konstytucji wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawo łaski. We wskazanym piśmie Prezydent podkreślił, że jego postanowienie o zastosowaniu prawa łaski jest skuteczne, niewzruszalne i niezaskarżalne oraz że nie zachodzą przesłanki materialne do stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich. Mimo to, w tym samym dniu Marszałek Sejmu wydał postanowienie w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Mariusza Kamińskiego oraz postanowienie w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Macieja Wąsika.

Wskazane wyżej postanowienia Marszałka Sejmu w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika zostały doręczone posłom 28 grudnia 2023 r. Następnego dnia, tj. 29 grudnia 2023 r., posłowie wywiedli od rzeczonych postanowień odwołania do Sądu Najwyższego. Zostały one wniesione za pośrednictwem Marszałka Sejmu oraz bezpośrednio do Sądu Najwyższego.

4.3. Izba Sądu Najwyższego właściwą do rozpoznania odwołań posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika wywiedzionych od postanowień Marszałka Sejmu wydanych w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich była Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Właściwość ta wynika bezpośrednio z dyspozycji art. 26 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2024 r. poz. 622; dalej: ustawa o SN), który stanowi, że do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należy rozpoznawanie „innych [niż wskazane *expressis verbis* w art. 26 § 1 ustawy o SN] spraw z zakresu prawa publicznego niezastrzeżonych do właściwości innych izb Sądu Najwyższego”. Sprawy z odwołań złożonych na podstawie art. 250 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 365, ze zm.; dalej: kodeks wyborczy) bez wątpienia nie należą do właściwości żadnej innej izby Sądu Najwyższego, o których mowa w art. 23-25 oraz art. 27a ustawy o SN.

Pomimo powyższego, Marszałek Sejmu wbrew powszechnie obowiązującym przepisom prawa i oznaczeniu właściwości sądu dokonane przez samych posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika w wywiedzionych odwołaniach, przekazał odwołania posłów bezpośrednio do Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego, z pominięciem biura podawczego Sądu Najwyższego. Wskazane działanie Marszałka Sejmu już w tym miejscu należy uznać za pozostające w sprzeczności z przepisami prawa, a tym samym naruszające konstytucyjną zasadę legalizmu wyrażoną w art. 7 Konstytucji.

4.4. Niezależnie od opisanych w akapicie poprzedzającym działań Marszałka Sejmu, doszło do potwierdzenia właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w sprawie odwołań posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika wywiedzionych od postanowień Marszałka Sejmu wydanych w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich, w drodze wydania zarządzenia nr 1/2024 Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z 4 stycznia 2024 r. w sprawie rozstrzygnięcia sporu co do właściwości izb w zakresie rozpoznania danej sprawy. We wskazanym zarządzeniu Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych jako wyłącznie właściwą do rozpoznania sprawy. Należy przy tym uzupełniająco wskazać, że uprawnienie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego do rozstrzygania sporów izb Sądu Najwyższego w zakresie rozpoznania konkretnej sprawy wynika bezpośrednio z § 4 pkt 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. – Regulamin Sądu Najwyższego (Dz. U. z 2024 r. poz. 806) w związku z art. 14 § 1 pkt 8 ustawy o SN.

4.5. Sąd Najwyższy 4 stycznia 2024 r., orzekający w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, wydał postanowienie w sprawie o sygn. akt I NSW 1268/23, którym uchylił postanowienie Marszałka Sejmu stwierdzające wygaśnięcie mandatu poselskiego posła Macieja Wąsika. Następnego dnia, tj. 5 stycznia 2024 r., Sąd Najwyższy, orzekający w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, wydał postanowienie w sprawie o sygn. akt I NSW 1267/23, którym uchylił postanowienie Marszałka Sejmu stwierdzające wygaśnięcie mandatu poselskiego posła Mariusza Kamińskiego.

W ocenie Sądu Najwyższego zaskarżone postanowienia Marszałka Sejmu należało uchylić, ponieważ wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika nie zaktualizowały się przesłanki formalne i materialne stwierdzenia wygaśnięcia mandatu poselskiego. W konsekwencji zostały one wydane z naruszeniem Konstytucji oraz przepisów kodeksu wyborczego.

W uzasadnieniu komentowanych postanowień Sąd Najwyższy wskazał na istotne naruszenie art. 248 § 3 kodeksu wyborczego, wynikające z tego, że wydając postanowienia o stwierdzeniu wygaśnięcia mandatów poselskich, Marszałek Sejmu nie dysponował informacją z Krajowego Rejestru Karnego o prawomocnym skazaniu, stanowiącą konieczną przesłankę pozwalającą na wydanie rzeczonych postanowień. Okoliczność ta oznacza, że w chwili wydawania postanowień przez Marszałka Sejmu nie istniały przewidziane prawem formalne przesłanki do ich wydania. Jak wywodził Sąd Najwyższy w postanowieniu o sygn. akt I NSW 1267/23, „[o]derwanie przewidzianej w art. 249 § 1 k. wyb. kompetencji Marszałka Sejmu do wydania postanowienia, od proceduralnego wymogu dysponowania informacją z Krajowego Rejestru Karnego (art. 248 § 3 k. wyb.) jest niedopuszczalne, prowadziłoby bowiem do przyznania Marszałkowi Sejmu dyskrecjonalnej kompetencji do wygaszania mandatów posłów bez zaistnienia ustawowo wymaganych przesłanek proceduralnych”.

Ponadto, w uzasadnieniu komentowanych postanowień Sąd Najwyższy podniósł, że prawo łaski Prezydenta z 16 listopada 2015 r. zastosowane wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika w postaci abolicji indywidualnej, *ex tunc* pozbawiało prawomocny wyrok skazujący Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2023 r. jego skutków materialnych, w tym w szczególności tych, które mogłyby wystąpić w sferze ustrojowej w postaci utraty prawa wybieralności. Z tych też względów nie zaistniały przesłanki prawne pozwalające na wydanie przez Marszałka Sejmu postanowień w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatów poselskich Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Jak wywodził w tym zakresie Sąd Najwyższy w postanowieniu o sygn. akt I NSW 1268/23, prezydencki akt łaski „stanowi bezpośrednio zastosowanie przepisu Konstytucji i jako taki jest prawnie skuteczny i ostateczny. Skutków prawnych w postaci braku możliwości pociągania do odpowiedzialności karnej osoby ułaskawionej przez Prezydenta RP nie może znieść ani żadna uchwała, ani żaden wyrok sądu, nawet Sądu Najwyższego. Nie trzeba nawet wspominać, że żadnego znaczenia nie mają w tym zakresie opinie prawne bądź wypowiedzi doktryny prawa. Nikt nie posiada prawnego umocowania do weryfikacji i kwestionowania prerogatywy przysługującej i gwarantowanej konstytucyjnie wyłącznie Prezydentowi RP”.

W tym miejscu Trybunał stwierdza, że konsekwencją wydania omówionych powyżej postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r. było prawomocne wyeliminowanie z obrotu prawnego postanowień Marszałka Sejmu z 21 grudnia 2023 r. w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Mariusza Kamińskiego oraz w sprawie wygaśnięcia mandatu posła Macieja Wąsika.

Jedynie na marginesie Trybunał zaznacza, iż zajętego w akapicie poprzedzającym stanowiska nie może zmienić okoliczność, że 10 stycznia 2024 r. Sąd Najwyższy, orzekający w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wydał postanowienie w sprawie o sygn. akt II PUO 2/24, na mocy którego nie uwzględnił odwołania posła Mariusza Kamińskiego od postanowienia Marszałka Sejmu z 21 grudnia 2023 r. w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia

mandatu poselskiego. Jak już wskazano uprzednio, izbą Sądu Najwyższego wyłącznie właściwą do rozpoznania odwołania od postanowienia Marszałka Sejmu wydanego w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu poselskiego była Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Ponadto, odwołanie posła Mariusza Kamińskiego zostało prawomocnie rozpoznane przez Sąd Najwyższy 5 stycznia 2024 r., co oznacza, że postanowienie Sądu Najwyższego wydane w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych 10 stycznia 2024 r. zostało wydane w warunkach powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*). Przedstawione okoliczności jasno świadczą, że postanowienie Sądu Najwyższego, Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozostawało w oczywistej sprzeczności z konstytucyjną zasadą legalizmu, statuowaną w art. 7 Konstytucji.

4.6. Pomimo prawomocnego uchylecia przez Sąd Najwyższy, Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, postanowienia Marszałka Sejmu z 21 grudnia 2023 r. wydanego w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Mariusza Kamińskiego, Marszałek Sejmu skierował wskazane postanowienie do ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Postanowienie to zostało opublikowane 10 stycznia 2024 r. pod pozycją 15. Trybunał stwierdza, że opisane działanie Marszałka Sejmu stanowiło rażące naruszenie prawa, a tym samym pozostawało w oczywistej sprzeczności z konstytucyjną zasadą legalizmu, statuowaną w art. 7 Konstytucji.

Jednocześnie Marszałek Sejmu nie skierował do publikacji postanowienia z 21 grudnia 2023 r. wydanego w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Macieja Wąsika.

4.7. Równolegle do przedstawionych w akapitach poprzedzających wydarzeń, 5 stycznia 2024 r., Szef Kancelarii Sejmu podjął decyzję o dezaktywacji kart do głosowania posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Jednocześnie od 25 stycznia 2024 r., tj. od czwartego posiedzenia Sejmu X kadencji, posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik nie byli wpuszczani do budynków Sejmu w celu wykonywania swoich mandatów poselskich, w tym brania udziału w pracach legislacyjnych Sejmu.

Upředzając rozważania przedstawione w dalszej części uzasadnienia, Trybunał wskazuje, że opisane powyżej działania – w świetle: postanowienia Prezydenta z 16 listopada 2015 r. o zastosowaniu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawa łaski; orzeczeń Trybunału dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski (zreferowanych we wcześniejszej części uzasadnienia); postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r., wydanych w sprawach o sygn. akt I NSW 1268/23 oraz I NSW 1267/23 – podjęte zostały z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozostawały w oczywistej sprzeczności z wywodzoną z art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu.

5. Przedmiot kontroli i przebieg prac legislacyjnych.

Przedmiotem kontroli wnioskodawca uczynił: po pierwsze, całą ustawę nowelizującą z art. 4, art. 104 ust. 1 w związku z art. 106 oraz art. 96 ust.1 Konstytucji; po drugie, art. 3 ustawy nowelizującej w zakresie, „w jakim dotyczy jej art. 2 z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą odpowiedniej *vacatio legis*”; po trzecie, art. 432 ust. 5a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm.; dalej: p.s.w.n.) dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej w zakresie, „w jakim umożliwia powołanie kolejnego «pierwszego» rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora”, z art. 70 ust. 5 Konstytucji.

Zakwestionowana we wniosku ustawa nowelizująca zmienia ustawę z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U.

poz. 1669, ze zm.) oraz ustawę p.s.w.n. Kwestionowana ustawa jest wynikiem prac legislacyjnych nad rządowym projektem zawartym w druku sejmowym nr 141 oraz nr 141-A (autopoprawka) X kadencji Sejmu. Projekt ustawy nowelizującej wpłynął do Sejmu 28 grudnia 2023 r. i stanowił przedłożenie rządowe, zawarte w druku sejmowym nr 141. 29 grudnia 2023 r. Marszałek Sejmu skierował projekt ustawy do Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży do pierwszego czytania. Opinie do projektu ustawy zawartego w druku sejmowym nr 141 przedłożyły następujące podmioty: Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Krajowa Reprezentacja Doktorantów, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych. 12 stycznia 2024 r. do Sejmu wpłynęła autopoprawka, zawarta w druku sejmowym nr 141-A, której celem była także nowelizacja p.s.n.w. I czytanie projektu ustawy nowelizującej odbyło się 15 stycznia 2024 r. w Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży. II i III czytanie projektu ustawy nowelizującej odbyło się na posiedzeniu Sejmu w dniu 16 stycznia 2024 r. Sejm w głosowaniu nr 10 na 2. posiedzeniu Sejmu X kadencji w dniu 16 stycznia 2024 r. uchwalił ustawę nowelizującą. W głosowaniu nad całością projektu ustawy brało udział 426 posłów. W głosowaniu nie brali udziału posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik. Za przyjęciem ustawy głosowało 241 posłów, przeciw głosowało 185 posłów. Nikt nie wstrzymał się od głosu. Senat na posiedzeniu w dniu 17 stycznia 2024 r. podjął uchwałę o przyjęciu ustawy nowelizującej bez poprawek. Ustawa nowelizująca została przekazana Prezydentowi przez Marszałka Sejmu do podpisu w dniu 18 stycznia 2024 r. 31 stycznia 2024 r. Prezydent podpisał ustawę i zarządził jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. 1 lutego 2024 r. została ona ogłoszona pod poz. 124.

Art. 1 ustawy nowelizującej ma na celu zastosowanie do uczestników studiów doktoranckich w 2024 r. także innych, wcześniej obowiązujących przepisów w zakresie tych studiów dla umożliwienia doktorantom uzyskania stopnia doktora w ramach studiów doktoranckich w tzw. starym trybie. Art. 2 ustawy nowelizującej ma na celu umożliwienie ministrowi właściwemu do spraw nauki i szkolnictwa wyższego odwołania pierwszego rektora nowo utworzonej uczelni publicznej w przypadku stwierdzenia naruszenia przez niego przepisów prawa. W przypadku odwołania pierwszego rektora, minister do spraw nauki i szkolnictwa wyższego uzyskał jednocześnie uprawnienie do powołania nowego rektora na czas pozostający do końca okresu, na który powołany był pierwszy rektor. Art. 3 ustawy nowelizującej określa, że ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2024 r.

Kwestionowany we wniosku art. 432 ust. 5a p.s.w.n., dodany przez art. 2 ustawy nowelizującej, stanowi, że w przypadku stwierdzenia naruszenia przepisów prawa przez pierwszego rektora nowo utworzonej uczelni publicznej minister może odwołać tego rektora. Przepisu art. 432 ust. 5 p.s.w.n. nie stosuje się. Minister powołuje nowego rektora na czas do końca okresu, na który został powołany dotychczasowy rektor. Jak wskazano w uzasadnieniu i w toku prac legislacyjnych, celem regulacji było poszerzenie kompetencji nadzorczych ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego w sytuacji naruszenia przepisów prawa przez pierwszego rektora nowo utworzonej uczelni publicznej i usunięcie luki prawnej. Zastosowanie art. 432 ust. 5a p.s.w.n., który jest przepisem szczególnym względem art. 432 ust. 1 p.s.w.n., nie zostało ograniczone jedynie do sytuacji w której w nowoutworzonej uczelni publicznej brak jest organów uprawnionych do przeprowadzania wyborów rektora i odwołania go. Możliwość odwołania na tej podstawie pierwszego rektora uczelni publicznej naruszającego prawo, a także powołania kolejnego rektora, przysługuje bowiem ministrowi niezależnie od istnienia tych organów uczelni.

6. Wzorce kontroli.

W punkcie pierwszym *petitum* wniosku jako wzorce kontroli całej ustawy wskazano art. 4, art. 96 ust. 1, art. 104 ust. 1 oraz art. 106 Konstytucji. Zgodnie z art. 4 Konstytucji władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu (ust. 1). Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio (ust. 2). Według art. 96 ust. 1 Konstytucji sejm składa się z 460 posłów. W myśl art. 104 ust. 1 Konstytucji posłowie są przedstawicielami Narodu. Nie wiążą ich instrukcje wyborców. Zgodnie z art. 106 Konstytucji warunki niezbędne do skutecznego wypełniania obowiązków poselskich oraz ochronę praw wynikających ze sprawowania mandatu określa ustawa.

Dla zarzutu postawionego w drugim punkcie *petitum* – brak właściwej *vacatio legis*, Wnioskodawca obrał za wzorzec kontroli wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadę odpowiedniej *vacatio legis*. Obowiązek wprowadzenia odpowiedniej *vacatio legis*, choć niesformułowany wprost w tekście obowiązującej ustawy zasadniczej, znajduje uzasadnienie w zasadzie demokratycznego państwa prawnego, wyrażonej w art. 2 Konstytucji. Jego przestrzeganie jest konieczne, by zapewnić takie wartości demokratycznego państwa prawnego, jak bezpieczeństwo prawne i pewność prawa. Stosowania instytucji *vacatio legis* domagają się także wywodzone z art. 2 Konstytucji zasady: zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa (zwana też zasadą lojalności państwa wobec obywateli) i rzetelnej (prawidłowej) legislacji (por.: wyroki pełnego składu TK z 27 lutego 2002 r., sygn. K 47/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 6 oraz 12 grudnia 2012 r., sygn. K 1/12, OTK ZU nr 11/A/2012, poz. 134, a także wyroki TK z: 10 grudnia 2002 r., sygn. K 27/02, OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 92; 16 września 2003 r., sygn. K 55/02, OTK ZU nr 7/A/2003, poz. 75; 15 lutego 2005 r., sygn. K 48/04, OTK ZU nr 2/A/2005, poz. 15 oraz 2 grudnia 2014 r., sygn. P 29/13, OTK ZU nr 11/A/2014, poz. 116). Podstawowy, czternastodniowy, termin *vacatio legis* wynika wprost z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), choć w określonych wypadkach przewidzianych przepisami tejże ustawy może być krótszy, a w szczególnych okolicznościach dana ustawa może wejść w życie nawet bez *vacatio legis* albo z mocą wsteczną, jeśli nie narusza to konstytucyjnej zasady państwa prawnego. W odniesieniu do tej kwestii Trybunał Konstytucyjny wskazywał na możliwość odstąpienia od *vacatio legis*, o ile dana ustawa nie nakłada obowiązków na obywateli lub inne podmioty niepodlegające organom państwowym, a jej rychłe wprowadzenie w życie podyktowane jest ważnym interesem publicznym (zob. m.in. orzeczenie TK z 2 marca 1993 r., sygn. K 9/92 OTK w 1993 r., cz. I, poz. 6 oraz wyrok pełnego składu TK z 24 lipca 2013 r., sygn. Kp 1/13, OTK ZU nr 6/A/2013, poz. 83).

Wnioskodawca jako wzorzec kontroli art. 432 ust. 5a p.s.w.n. dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej – trzeci punkt *petitum* – w zakresie, „w jakim umożliwia powołanie kolejnego «pierwszego» rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora” wskazał art. 70 ust. 5 Konstytucji. Przepis ten ustanawia autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie. Zapewnienie autonomii szkół wyższych jest obowiązkiem ustawodawcy, który ma też wyznaczyć szczegółowy kształt i zakres tej autonomii. Art. 70 ust. 5 *in fine* stanowi, że autonomia zapewniana jest „na zasadach określonych w ustawie”. Sposób jej uregulowania pozostaje w znacznym stopniu w zakresie uznania ustawodawcy, nie może on jednak przyjąć uregulowań, które całkowicie autonomię tę przekreślą, nadając jej tylko pozorny charakter. Takie wkroczenie w istotę autonomii byłoby naruszeniem art. 70 ust. 5 Konstytucji.

7. Ocena zgodności ustawy nowelizującej z art. 7 w związku z art. 4 ust. 2, w związku z art. 104 ust. 1, w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji.

7.1. Punktem wyjścia do dokonania oceny konstytucyjności kontrolowanej ustawy jest, wyrażone już we wcześniejszych częściach uzasadnienia, stanowisko Trybunału, że podjęte wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika działania Marszałka Sejmu, które miały na celu uniemożliwienie wskazanym posłom wykonywania mandatów – w świetle: postanowienia Prezydenta z 16 listopada 2015 r. o zastosowaniu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawa łaski; orzeczeń Trybunału dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski (zreferowanych we wcześniejszej części uzasadnienia); postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r., wydanych w sprawach o sygn. akt I NSW 1268/23 oraz I NSW 1267/23 – rażąco naruszały prawo, a tym samym pozostawały w oczywistej sprzeczności z wywodzoną z art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu.

Konsekwencją bezprawnych działań Marszałka Sejmu było wadliwe ukształtowanie składu Sejmu, który uchwalił kontrolowaną ustawę. Niemająca oparcia w prawie – co potwierdził prawomocnie Sąd Najwyższy postanowieniami z 4 i 5 stycznia 2024 r. (sygn. akt I NSW 1268/23 oraz I NSW 1267/23) – próba stwierdzenia przez Marszałka Sejmu wygaśnięcia mandatów poselskich Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, a następnie faktyczne uniemożliwienie im udziału w pracach Sejmu nad kontrolowaną ustawą, przez dezaktywowanie ich kart do głosowania oraz niedopuszczanie do budynków Sejmu, skutkuje naruszeniem zasady legalizmu i w konsekwencji czyni kontrolowaną ustawę niezgodną z art. 7 Konstytucji.

Należy podkreślić, że kontrolowana ustawa była procedowana już po wydaniu przez Sąd Najwyższy postanowień z 4 i 5 stycznia 2024 r. (sygn. akt I NSW 1268/23 oraz I NSW 1267/23). Tym samym Marszałek Sejmu jako organ władzy publicznej zobowiązany był do uznania stanowiska Sądu Najwyższego, nawet jeśli na wcześniejszym etapie postępowania ocenił, że wobec Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika aktualizowały się przesłanki zobowiązujące go do wydania postanowień stwierdzających wygaśnięcie mandatu. W świetle postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r. Marszałek Sejmu powinien zaprzestać uniemożliwiania posłom Mariuszowi Kamińskiemu i Maciejowi Wąsikowi wykonywania ich mandatów. W rzeczywistości czynności Marszałka Sejmu – ignorujące wskazane orzeczenia Sądu Najwyższego – doprowadziły do petryfikacji stanu naruszenia zasady legalizmu, co przełożyło się na działalność całej izby, a w konsekwencji na wadliwość trybu ustawodawczego.

Działania Marszałka Sejmu, pozostające w sprzeczności z zasadą legalizmu, sprawiły, że kontrolowana ustawa została uchwalona przez Sejm obradujący w niewłaściwym składzie. Tym samym kontrolowana ustawa dotknięta jest wadą prawną, która implikuje konieczność stwierdzenia przez Trybunał jej niezgodności z art. 7 Konstytucji.

Trybunał dostrzegł, że w praktyce parlamentarnej (z zasady) ustawy nie są uchwalane przy udziale wszystkich posłów. Najczęściej jest to spowodowane okolicznościami natury losowej (np. chorobą posła), które uniemożliwiają poszczególnym posłom udział w procesie legislacyjnym. Możliwe jest również występowanie przejściowych wakatów spowodowanych okolicznościami wskazanymi w kodeksie wyborczym, gdy mandat rzeczywiście wygasł (zob. art. 247 § 1 kodeksu wyborczego). W niniejszej sprawie niekonstytucyjność kontrolowanej ustawy nie jest jednak spowodowana tym, że została uchwalona przez Sejm bez udziału wszystkich 460 posłów, lecz tym, iż dwóch posłów na podstawie arbitralnych czynności Marszałka Sejmu, niemających umocowania w obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej porządku prawnym, nie zostało dopuszczonych do procedowania, zwłaszcza do udziału w głosowaniu sejmowym (przez dezaktywację kart i niedopuszczenie do budynków Sejmu).

Jak wynika z poczynionych przez Trybunał ustaleń, posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik zostali niezgodnie z prawem pozbawieni możliwości skorzystania ze swoich poselskich uprawnień. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że Konstytucja zabezpiecza prawa posłów – w tym kontekście Trybunał w pełni zgodził się z poglądem Wnioskodawcy, że „Konstytucja, obok regulacji dotyczących *quorum* (art. 120 Konstytucji), (...) w sposób wyraźny i niebudzący żadnych wątpliwości określa wymóg jurydycznego i faktycznego zapewnienia deputowanym warunków skutecznego, czyli rzetelnego i efektywnego, wypełniania obowiązków poselskich oraz ochrony praw, wynikających ze sprawowania mandatu w jego całokształcie, także w realizacji pierwszorzędnej funkcji ustawodawczej parlamentu, jaką jest uchwalanie ustaw. Jest to zatem konieczne *de facto* ze względu na obowiązek zarówno reprezentowania Narodu, jak i sprawowanie władzy w jego imieniu” (wniosek, s. 28).

Nad zapewnieniem posłom warunków skutecznego wypełniania obowiązków oraz ochrony ich praw powinien czuwać Marszałek Sejmu. Jego czynności nie mogą prowadzić do bezprawnego różnicowania sytuacji prawnej poszczególnych posłów. Każdy z 460 posłów – wybranych przez Naród w powszechnych wyborach – z chwilą objęcia mandatu uzyskuje możliwość korzystania z praw poselskich, zwłaszcza z możliwości udziału w głosowaniach, posiada tożsamy status względem innych posłów oraz analogiczne prawa i obowiązki. Tymczasem bezprawne działania Marszałka Sejmu doprowadziły do trwałego wykluczenia z prac Sejmu konkretnych osób, kreując tym samym *de facto* nieznaną Konstytucji kategorię posłów niewykonujących swoich mandatów. Tym samym organ – procedujący w składzie ukształtowanym wskutek bezprawnych czynności Marszałka Sejmu uniemożliwiających konkretnym posłom uczestniczenie w pracach legislacyjnych – nie może być zakwalifikowany jako Sejm w rozumieniu konstytucyjnym. W konsekwencji uchwalenie ustawy przez niewłaściwie ukształtowany organ prowadzi do jej niekonstytucyjności.

7.2. Za irrelevantną dla oceny konstytucyjności ustawy nowelizującej należy uznać okoliczność, że została ona uchwalona odpowiednią większością głosów z zachowaniem wymaganego *quorum*. W ocenie Trybunału w sytuacji, gdy jakikolwiek poseł zostaje w sposób nielegalny niedopuszczony do udziału w pracach Sejmu nad konkretną ustawą, nawet gdy zachowano *quorum* i uzyskano wymaganą większość do jej uchwalenia, jest ona i tak dotknięta wadą prawną, jako wydana z naruszeniem zasady legalizmu przez organ niespełniający konstytucyjnych wymogów dotyczących przedstawicielstwa Narodu sprawowanego przez posłów. Nielegalne czynności Marszałka Sejmu spowodowały bowiem, że wola określonej grupy wyborców uznających, że Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik powinni być reprezentantami Narodu, została podważona.

Trybunał przypomina po raz wtóry, że w świetle obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik 13 listopada 2023 r. (tj. w dniu złożenia ślubowań poselskich na pierwszym posiedzeniu Sejmu X kadencji) objęli mandaty poselskie, które zachowali pomimo bezprawnego wydania przez Marszałka Sejmu postanowień stwierdzających wygaśnięcie mandatów, co ostatecznie potwierdził właściwy rzeczowo sąd (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r., sygn. akt I NSW 1268/23 oraz I NSW 1267/23 – szczególnie w zakresie argumentacji dotyczącej wpływu prezydenckiego prawa łaski zastosowanego przez Prezydenta 16 listopada 2015 r. na sytuację prawną Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika).

W czasie procedowania przez Sejm ustawy nowelizującej Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik byli posłami i przysługiwały im wszystkie uprawnienia związane z pełnieniem funkcji posła – zwłaszcza podstawowe prawo i obowiązek, jakim jest czynne uczestnictwo w pracach Sejmu, znajdujące swoje źródło w konstytucyjnej zasadzie sprawowania władzy przez Naród za pośrednictwem posłów, którzy są jego przedstawicielami (zob. art. 4 ust. 2 w związku z art. 104 ust. 1 Konstytucji) oraz potwierdzonej w ustawodawstwie (zob. art. 3 ustawy z dnia

9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora; Dz. U. z 2024 r. poz. 907, ze zm.). Uniemożliwienie realizacji wskazanego prawa i obowiązku wpływa na wadliwość procesu legislacyjnego, w którym uchwalono kontrolowaną ustawę.

7.3. Podsumowując, w konsekwencji działań Marszałka Sejmu, które nie mieszczą się w granicach obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej prawa, posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik zostali pozbawieni faktycznej możliwości sprawowania swoich mandatów w toku prac nad kontrolowaną ustawą, a tym samym sprawowania władzy w imieniu Narodu, będąc jego przedstawicielami. Skutkowało to wadliwością procesu ustawodawczego z racji niewłaściwej obsady Sejmu. Wobec tego Trybunał orzekł, że kontrolowana ustawa jest niezgodna z art. 7 w związku z art. 4 ust. 2, w związku z art. 104 ust. 1, w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji. Okoliczność ta przesądza o zbędności orzekania przez Trybunał w zakresie art. 3 ustawy nowelizującej oraz art. 432 ust. 5a p.s.w.n. dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej.

Trybunał Konstytucyjny orzekający w niniejszej sprawie tym samym w pełni podzielił stanowisko zajęte w wyrokach Trybunału z: 19 czerwca 2024 r., sygn. K 7/24 (OTK ZU A/2024, poz. 60), 10 września 2024 r., sygn. U 4/24 (OTK ZU A/2024, poz. 88) oraz 26 listopada 2024 r., sygn. K 14/24 (OTK ZU A/2024, poz. 121), a także 18 lutego 2025 r., sygn. K 6/24 (OTK ZU A/2025, poz. 23).

8. Umorzenie postępowania w pozostałym zakresie.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, jeżeli przedmiot kontroli jest niezgodny przynajmniej z jednym wzorcem kontroli, orzekanie co do zgodności z pozostałymi wzorcami jest zbędne (zob. np. wyroki z: 22 czerwca 2022 r., sygn. SK 3/20, OTK ZU A/2022, poz. 46; 11 maja 2023 r., sygn. P 12/18, OTK ZU A/2023, poz. 46).

Stwierdzenie niezgodności kontrolowanej ustawy nowelizującej z art. 7 w związku z art. 4 ust. 2, w związku z art. 104 ust. 1, w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji spowodowało, że cel kontroli konstytucyjności prawa został zrealizowany. Trybunał uznał więc, że ocena kwestionowanej regulacji pod kątem jej zgodności z art. 4 ust. 1 oraz art. 106 Konstytucji jest zbędna. Dlatego w tym zakresie postępowanie zostało umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł, jak w sentencji.

Zdanie odrębne

sędziego TK Rafała Wojciechowskiego
do wyroku Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 21 maja 2026 r. r., sygn. akt K 4/24

Na podstawie art. 106 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), jako członek składu orzekającego, zgłaszam zdanie odrębne do wyroku z 21 maja 2026 r., sygn. K 4/24.

Na wstępie pragnę podkreślić, że uważam, iż wniosek w istocie powinien zostać rozpatrzony merytorycznie przez Trybunał. Wnioskodawca wskazał istotny problem konstytucyjny.

Trybunał od dawna przyjmuje, że ma kompetencje do badania procesu legislacyjnego, jaki przeszedł zaskarżony akt prawny, a jego naruszenie może skutkować niekonstytucyjnością tego aktu – nie ma co do tego żadnych wątpliwości. Co jednak niezwykle istotne w niniejszej sprawie, Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie różnicuje ciężar gatunkowy naruszeń procedury legislacyjnej. W wyroku Trybunału z 16 lipca 2009 r., sygn. Kp 4/08 (OTK ZU nr 7/A/2009, poz. 112), słusznie zauważono, że: „regulacje procedur prawodawczych zawierają wymogi bardzo różnej wagi. (...) Nie można przyjmować, że każde (...) naruszenie przepisów proceduralnych, stanowi zawsze podstawę do stwierdzenia niekonstytucyjności aktu normatywnego i prowadzi w rezultacie do utraty przez dany akt mocy obowiązującej”.

Trybunał stwierdził w wyroku, że przy uchwalaniu zaskarżonej ustawy zaszły nieprawidłowości proceduralne. Niemniej uważam, że Trybunał, z uwagi na ostateczność i niewzruszalność swoich orzeczeń, powinien w każdej badanej sprawie ważyć potencjalne uchybienia zaskarżonej ustawy ze skutkami, jakie wywoła jej eliminacja z obrotu prawnego.

Właśnie kryterium proporcjonalności uważam za kluczowe w niniejszej sprawie. Przede wszystkim należy zbadać, jaką większością ustawa została uchwalona – czy obecność niedopuszczonych do głosowania posłów przeważałaby o wyniku głosowania w Sejmie. Trzeba również zbadać, czy naruszenie zostało dokonane z premedytacją, w celu wywarcia wpływu na proces legislacyjny.

Ustawa została uchwalona 241 głosami za, wobec 185 głosów przeciw, bez głosów wstrzymujących się. Udział dwóch posłów nie przesądziłby o znaczącej zmianie tak jednoznacznego wyniku. Nie wskazano, w jaki sposób naruszenie legislacyjne wpłynęło na treść zaskarżonej ustawy ani sam fakt jej uchwalenia.

Nie zgadzam się z twierdzeniem Trybunału, że kontrolowana ustawa dotknięta jest wadą prawną, która „implikuje konieczność stwierdzenia przez Trybunał jej niezgodności z art. 7 Konstytucji”. Trybunał analizował w tym kontekście działania Marszałka Sejmu, a nie Sejmu. Tymczasem, zgodnie z Konstytucją, władzę ustawodawczą sprawuje Sejm, nie Marszałek Sejmu – i to Sejm uchwalił ustawę, która stanowi przedmiot kontroli w niniejszej sprawie. Zatem nawet jeśli uznać ustalenia Trybunału w tym zakresie za zasadne, to rozpatrywanie sprawy pod kątem zasady legalizmu wymagałoby wykazania, że bez podstawy prawnej działał Sejm, a nie Marszałek Sejmu. Należałoby również zbadać granice pomiędzy działalnością Sejmu, jako organu, a aktywnością posłów w ramach procesu legislacyjnego.

Nie zgadzam się z poglądem przyjętym przez Trybunał, że uniemożliwienie udziału nawet jednemu posłowi w obradach implikowałoby dotknięcie ustawy wadą prawną. Pogląd ten może być bowiem przedmiotem nadużyć w przyszłości, ponieważ może prowadzić do paraliżu prac parlamentarnych i kwestionowania aktów prawnych będących rezultatem woli nawet znacznej większości posłów, którzy zgodnie z art. 104 Konstytucji są przedstawicielami Narodu.

Ponadto sprzeciwiam się twierdzeniom Trybunału, jakoby organ procedujący w składzie ukształtowanym wskutek czynności Marszałka Sejmu „nie może być zakwalifikowany jako Sejm w rozumieniu konstytucyjnym”. Naruszenia proceduralne mogą prowadzić jedynie do zakwestionowania aktów prawnych wydanych przez dany organ. Trybunał w niniejszej sprawie nie ma natomiast ani podstaw, ani kompetencji, aby orzec o istnieniu organu konstytucyjnego. Taki przedmiot orzekania nie mieści się w zakresie kontroli hierarchicznej zgodności norm.

Wreszcie, trzeba zwrócić uwagę na skutki niniejszego orzeczenia.

Trybunał nie odniósł się do zarzutów merytorycznych zawartych we wniosku. Wnioskodawca przecież wniósł o zbadanie również art. 3 ustawy z dnia 16 stycznia 2024 r. o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 124, dalej: ustawa noweli-

zująca) w zakresie „w jakim dotyczy jej art. 2 z wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą odpowiedniej *vacatio legis*”, a także art. 432 ust. 5a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.; dalej: p.s.w.n.) dodanego przez art. 2 ustawy nowelizującej, w zakresie „w jakim umożliwia powołanie kolejnego «pierwszego» rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora”, z art. 70 ust. 5 Konstytucji.

Art. 432 ust. 5a p.s.w.n. został zaskarżony do Trybunału jeszcze dwukrotnie – obecnie jest on rozpatrywany w sprawach o sygn. K 4/25 i K 6/25. W tych sprawach również wysunięto zarzuty co do niekonstytucyjności tej regulacji. Ponadto do niniejszej sprawy udział w postępowaniu zgłosił Rzecznik Praw Obywatelskich, który wniósł o uznanie, że przepis ten w zakresie, w jakim umożliwia powołanie kolejnego „pierwszego” rektora publicznej uczelni wyższej przez ministra właściwego do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, w przypadku gdy istnieją władze uczelni wyższej oraz organy właściwe do przeprowadzenia wyborów rektora, jest niezgodny z art. 70 ust. 5 Konstytucji.

Wraz z niniejszym wyrokiem art. 432 ust. 5a p.s.w.n. został wyeliminowany z obrotu prawnego, tylko nie z uwagi na jego treść, lecz jedynie procedurę. Oznacza to, że ten budzący wątpliwości przepis nie zostanie zbadany pod kątem zgłaszanych ku niemu zarzutów co do niekonstytucyjności, a postępowanie we wspomnianych sprawach w tym zakresie będzie trzeba umorzyć. Wyrok ten nie przesądzi tego doniosłego problemu konstytucyjnego i nie dostarczy potencjalnych wskazówek ustawodawcy co do regulacji tej materii. Reasumując – Trybunał powinien orzec merytorycznie o zarzutach dotyczących art. 3 ustawy nowelizującej oraz art. 432 ust. 5a p.s.w.n.

Podsumowując, w toku sprawy nie udowodniono, jakoby wskazane nieprawidłowości proceduralne wpłynęły na treść zaskarżonego aktu prawnego ani na fakt jego uchwalenia w ogóle – nie obalono więc w tym zakresie domniemania konstytucyjności przedmiotu kontroli. Przyjęcie przez Trybunał przeciwnego, w mojej opinii błędnego, poglądu uniemożliwiło zbadanie normy wobec której zgłaszano zarzuty co do niekonstytucyjności jej treści.

Podtrzymana w niniejszym wyroku linia orzecnicza, utrwała szkodliwy w moim przekonaniu pogląd, że nawet uchybienia proceduralne, które nie wpływają na ustawę ani na fakt jej uchwalenia, mogą być podstawą do eliminacji przepisów z obrotu prawnego, bez względu na ich treść, funkcję i znaczenie dla obywateli – zarówno w ramach kontroli prewencyjnej, jak i następczej. Godzi to w zasadę zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Z powyższych względów złożenie zdania odrębnego uznałem za konieczne.